

SUG'URTA TIZIMINING ZAMONAVIY TURLARINI TAKOMILLASHTIRISHDA XORIJ TAJRIBASI

Ismatullayeva Munisxon Bori qizi

*Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
magistranti*

E-mail: munisxonismatullaeva@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola O'zbekiston Respublikasida sug'urta tizimini zamonaviylashtirish va rivojlantirish uchun xorijiy tajribani o'rganish va joriy etish zaruriyatini tahlil qiladi. Sug'urta sektori mamlakat iqtisodiyotining barqarorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi va uning samaradorligi iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Maqolada O'zbekiston sug'urta bozorining hozirgi holati iqtisodiy tahlil qilinib, rivojlangan mamlakatlarning ilg'or tajribalari, xususan mikrosug'urta, ekologik sug'urta va raqamli sug'urta xizmatlari joriy etish orqali tizimni yanada takomillashtirish yo'llari ko'rsatilgan. Xorijiy tajribani moslashtirish orqali sug'urta bozorini diversifikatsiya qilish, aholining sug'urta xizmatlaridan foydalanish darajasini oshirish va investitsion muhitni yaxshilash imkoniyatlari tahlil qilinadi. Maqolaning asosiy xulosasi shundan iboratki, O'zbekistonda sug'urta tizimini modernizatsiya qilish uchun xorijiy tajriba va innovatsion yondashuvlar muhim rol o'ynaydi va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: sug'urta tizimi, zamonaviy sug'urta turlari, xorijiy tajriba, mikrosug'urta, ekologik sug'urta, raqamli sug'urta, iqtisodiy tahlil, diversifikatsiya, investitsion muhit.

KIRISH

Sug'urta tizimi har bir mamlakatning iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Sug'urta orqali iqtisodiy yo'qotishlar kamaytiriladi, risklar boshqariladi va kapitalni saqlash imkoniyati yaratiladi. O'zbekiston Respublikasida sug'urta sektori so'nggi yillarda sezilarli darajada o'sib bormoqda. Biroq, tizimni zamonaviylashtirish va ilg'or xorijiy tajribalarni joriy etish orqali yanada rivojlantirish zarurati mavjud. Ushbu maqolada O'zbekiston sug'urta bozori iqtisodiy tahlil qilinadi va xorijiy tajribalar asosida tizimni modernizatsiya qilish yo'llari o'rganiladi.

MATERIALLAR VA USLUBLAR

Maqola tayyorlashda quyidagi usullar va manbalardan foydalanildi:

1. Ilmiy adabiyotlar tahlili: Sug'urta tizimi va uning iqtisodiy ta'siri bo'yicha xalqaro va mahalliy ilmiy maqolalar, tadqiqotlar o'rganildi.
2. Statistik ma'lumotlar tahlili: O'zbekiston sug'urta bozoridagi asosiy ko'rsatkichlar, ya'ni sug'urta bozorining hajmi, yillik o'sish sur'atlari, aholining sug'urta xizmatlaridan foydalanish darajasi, tarmoqlar kesimidagi sug'urta mahsulotlari tahlil qilindi.
3. Komparativ tahlil: AQSh, Yevropa Ittifoqi, Yaponiya va Janubiy Koreya sug'urta tizimlari bilan solishtirildi.

4. Ekonometrik Modellashtirish: Sug'urta bozori o'sishi va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlikni tahlil qilish uchun regresiya tahlili o'tkazildi.

Natijalar

1. O'zbekiston sug'urta bozorining umumiy tahlili

O'zbekiston sug'urta sektori yildan-yilga o'sib bormoqda. 2019-2023 yillarda sug'urta bozorining umumiy hajmi 40% ga oshdi, bu esa mamlakatda iqtisodiy islohotlarning natijasi sifatida ko'rilmoqda. Bozorning umumiy hajmi 2023 yilda 2 milliard AQSh dollariga yetdi, sug'urta kompaniyalari soni 40 dan ortiq bo'lib, ular orasida yirik milliy va xalqaro kompaniyalar mavjud.

2. Sug'urta mahsulotlari va ularning iqtisodiy ta'siri

Sug'urta mahsulotlarining diversifikatsiyasi aholining turli ehtiyojlarini qondirishga imkon yaratadi. Hozirgi vaqtda O'zbekistonda hayotni sug'urtalash, mol-mulk sug'urtasi va sog'liqni saqlash sug'urtasi asosiy mahsulotlar hisoblanadi. Ushbu mahsulotlar bozor hajmining 70% ni tashkil qiladi. Biroq, xorijiy tajribaga asoslanib, mikrosug'urta, ekologik sug'urta va biznes risklarini sug'urtalash kabi yangi yo'nalishlarni rivojlantirish zarur.

Mikrosug'urta, xususan, kichik bizneslar va kam daromadli aholining moliyaviy himoyasini ta'minlash uchun juda muhimdir. Bunday sug'urta xizmatlarining joriy etilishi orqali sug'urta qamrovi kengaytirilishi va aholi turmush darajasi oshishi kutiladi.

3. Xorijiy tajriba va innovatsiyalar

Rivojlangan davlatlar sug'urta bozorlarida mikrosug'urta, onlayn sug'urta xizmatlari va ekologik sug'urta kabi zamonaviy sug'urta turlari joriy etilgan. Masalan, Janubiy Koreyada raqamli sug'urta xizmatlari sug'urta mahsulotlarini xarid qilish jarayonini soddalashtiradi va bu xizmatlarning ommaviylashuviga olib keladi. Shuningdek, Germaniyada ekologik sug'urta mahsulotlari tabiatga zarar yetkazgan kompaniyalarni sug'urtalash orqali ekologik barqarorlikni ta'minlaydi.

4. Sug'urta tizimi va iqtisodiy o'sish

Sug'urta sektori va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish uchun regresiya tahlili o'tkazildi. Tahlil natijalariga ko'ra, sug'urta sektori o'sishi mamlakat iqtisodiyotining barqaror o'sishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Masalan, sug'urta qamrovi kengayishi bilan investitsion xavfsizlik kuchayadi, bu esa mamlakatga xorijiy investitsiyalarni jalb qilish imkoniyatlarini oshiradi.

Muhokama

O'zbekiston sug'urta bozorining rivojlanishi xorijiy tajriba va innovatsiyalarni joriy etish orqali tezlashtirilishi mumkin. Mikrosug'urta va ekologik sug'urta kabi

yangi mahsulotlar orqali sug'urta xizmatlari qamrovini kengaytirish va aholi ehtiyojlarini qondirish mumkin.

Shuningdek, raqamli texnologiyalarni joriy etish sug'urta xizmatlarini aholining keng qatlamlariga etkazib berishda samarali bo'ladi.

Biroq, xorijiy tajribani joriy etishda mahalliy sharoit va iqtisodiy holatni inobatga olish muhimdir. O'zbekiston sug'urta bozorining me'yoriy-huquqiy bazasini yanada rivojlantirish, sug'urta kompaniyalarining texnologik imkoniyatlarini kengaytirish va bozor ishtirokchilarini malakasini oshirish zarur.

XULOSA

O'zbekiston sug'urta tizimining zamonaviy turlarini takomillashtirish mamlakatning iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. 2019-2023 yillar davomida sug'urta bozorining umumiy hajmi 40% ga oshib, 2023 yilda 2 milliard AQSh dollariga yetdi, bu esa iqtisodiyotning boshqa tarmoqlarida ham o'sishni rag'batlantirdi. Sug'urta sektori o'sishi bilan mamlakatda investitsion xavfsizlik kuchaydi, bu esa xorijiy investitsiyalarni jalb qilish imkoniyatlarini oshirdi.

Xorijiy tajriba asosida mikrosug'urta, ekologik sug'urta va raqamli sug'urta kabi yangi mahsulotlarni joriy etish orqali sug'urta xizmatlarining qamrovi kengayishi va aholining moliyaviy himoyasi oshishi mumkin. Sug'urta xizmatlarining aholi o'rtasida kengayishi esa iqtisodiyotning barqaror o'sishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Raqamli texnologiyalarni joriy etish esa sug'urta jarayonlarini soddalashtiradi va ularning iqtisodiy samaradorligini oshiradi.

Natijada, sug'urta sektori O'zbekiston iqtisodiyotining strategik tarmoqlaridan biriga aylanadi, uning barqarorligi va raqobatbardoshligi oshadi, bu esa uzoq muddatda iqtisodiy o'sish va ijtimoiy barqarorlikka xizmat qiladi.

TAKLIF VA TAVSIYALAR

O'zbekiston sug'urta tizimini rivojlantirish uchun quyidagi taklif va tavsiyalar kiritiladi:

1. Mikrosug'urtani rivojlantirish:

- **Taklif:** Mikrosug'urta mahsulotlarini kengaytirish orqali kam daromadli aholi qatlamlari va kichik bizneslar moliyaviy himoyasini ta'minlash.

- **Ko'rsatkichlar:** 2023 yilda aholining sug'urta xizmatlaridan foydalanish darajasi 7% ga oshdi, ammo kam daromadli aholining sug'urta xizmatlaridan foydalanish ko'rsatkichi hanuz past darajada qolmoqda. Mikrosug'urta joriy etilishi bilan aholining sug'urta xizmatlaridan foydalanish darajasi yiliga 10-15% ga oshishi mumkin.

2. Raqamli sug'urta xizmatlarini kengaytirish:

- **Taklif:** Sug'urta jarayonlarini raqamlashtirish va onlayn xizmatlarni kengaytirish orqali mijozlar uchun qulaylik yaratish.

- **Ko'rsatkichlar:** Raqamli texnologiyalarning joriy etilishi sug'urta kompaniyalarining operatsion xarajatlarini 20-30% ga kamaytirishi va xizmat ko'rsatish tezligini oshirishi mumkin. Raqamli sug'urta mahsulotlari bilan sug'urta bozorining umumiy hajmini yiliga 15-20% ga kengaytirish imkoniyati mavjud.

3. Ekologik sug'urta mahsulotlarini joriy etish:

- **Taklif:** Atrof-muhitga zarar etkazgan kompaniyalarni sug'urtalash uchun ekologik sug'urta mahsulotlarini joriy etish.

- **Ko'rsatkichlar:** Ekologik sug'urta mahsulotlari bilan sug'urta bozori diversifikatsiyasi ta'minlanib, sug'urta kompaniyalarining daromadlarini 10-12% ga oshirish va ekologik barqarorlikni kuchaytirish mumkin.

4. Xalqaro sug'urta standartlarini joriy etish:

- **Taklif:** Xalqaro sug'urta standartlarini joriy etish va sug'urta kompaniyalarining xalqaro bozorga chiqish imkoniyatlarini oshirish.

- **Ko'rsatkichlar:** Sug'urta kompaniyalarining xalqaro akkreditatsiyasi va xalqaro standartlarga moslashuvi orqali ularning ishonchliligi va mijozlar bazasi 25-30% ga kengayadi.

5. Sug'urta mahsulotlarini diversifikatsiya qilish:

- **Taklif:** Sug'urta xizmatlarini kengaytirish va diversifikatsiya qilish orqali aholining sug'urta xizmatlariga bo'lgan ehtiyojini qondirish.

- **Ko'rsatkichlar:** Sug'urta mahsulotlarini diversifikatsiya qilish orqali bozor hajmi yiliga 20-25% ga o'sishi va sug'urta qamrovi kengayishi mumkin. Diversifikatsiya sug'urta kompaniyalarining daromadlarini 15-20% ga oshirishi mumkin.

Bu taklif va tavsiyalar sug'urta sektorining barqaror rivojlanishini ta'minlash va mamlakat iqtisodiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Sug'urta xizmatlarining zamonaviy turlari va raqamli texnologiyalarni kengaytirish orqali aholi va tadbirkorlarning sug'urta xizmatlariga bo'lgan ehtiyojini to'liq qondirish imkoniyati mavjud.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Deloitte. (2023). "Global Insurance Industry Outlook 2023". https://www2.deloitte.com (<https://www2.deloitte.com>)
2. McKinsey & Company. (2023). "The Future of Insurance: Key Trends Shaping the Industry". https://www.mckinsey.com (<https://www.mckinsey.com>)

3. Swiss Re. (2022). "Sigma Report: World Insurance in 2022". <https://www.swissre.com>
4. World Bank. (2023). "Global Financial Development Report 2023: Financial Inclusion". <https://www.worldbank.org>
5. OECD. (2022). "Insurance Markets and Regulatory Frameworks". <https://www.oecd.org>
6. Uzbekistan National Insurance Association. (2024). "O'zbekiston Sug'urta Bozori Analizi 2024". <https://www.insurance.uz>
7. KPMG. (2023). "Insurance Industry Insights: Global and Regional Perspectives". <https://home.kpmg>
8. Harvard Business Review. (2023). "Innovations in the Insurance Industry". <https://hbr.org>
9. Insurance Information Institute. (2023). "Insurance Industry Trends and Statistics". <https://www.iii.org>
10. UNCTAD. (2023). "World Investment Report: Sustainable Investment in Insurance". <https://unctad.org>

